चतुस्त्रिंशदङ्गुले धन्यं दानधर्मभाजनं च पञ्चत्रिंशदङ्गुले मरणं सद्यः करोति । षट्त्रिंशदङ्गुले विजयं भर्त्तुर्ददाति सप्तत्रिंशदङ्गुले पराभवमरिभिः करोति । अष्टत्रिंशदङ्गुले शत्रुप्रमर्दनं करोति नवत्रिंशदङ्गुले कुजनैरेव परिक्लेशं नयति । चत्वारिंशदङ्गुले कन्यालाभमरिजयं च प्राप्नोति व्रणेन खड्गस्थितेन । तथैकचत्वारिंशदङ्गुले शत्रुभ्यः पीड़नाद्भयं लभते द्विचत्वारिंशदङ्गुले स्वराष्ट्रवर्द्धिमन्त्रिणं त्रिचत्वारिंशदङ्गुले दुःखं प्राप्नोति सेनापतिरेव भर्त्ता भवति । चतुश्चत्वारिंशदङ्गुले श्रियं विपुलां लभते । पञ्चचत्वारिंशदङ्गुले व्रणो भयङ्क षट्चत्वारिंशदङ्गुले व्रणाः सुखावाहा भवन्ति । सप्तचत्वारिंशदङ्गुले स्वपक्षं पीड़यति परपक्षं वर्द्धयति अष्टाचत्वारिंशदङ्गुले राजश्रियं भुङ्क्ते एकोनपञ्चाशदङ्गुले शत्रोर्विजयं लभते । पञ्चाशदङ्गुले कुलवृद्धिर्भवति" । एकत्रिंशदाद्यङ्गुलिषु व्रणे फलविशेषोऽभिहितः । अतः परं प्रवक्ष्यामि खड्गलक्षणमुत्तमम् । प्रधानदेहसंभूतैरन्यास्थिभिररिन्दमः । लोहं प्रधानं खड्गार्थे प्रशस्तं तद्विशेषतः । खरीकटुरुक्षिकावङ्गसूर्य्यारकेषु च । विदेहेषु तथाङ्गेषु मध्यमग्रामचेदिषु । सहग्रामेषु वीरेषु तथा कालञ्जरेऽपि च । लोहं प्रधानं खड्गानां नवानां शृणु लक्षणम् । खरी कटुरुजा ये च दर्शनीयाश्च ते स्मृताः । कार्ये दक्षाश्च कृषिकामृदवो गुरवस्तथा" तीक्ष्णाश्छेदसहा वङ्गा दृढाः सूर्य्यारकोद्भवाः । सुदृढाश्चैव विज्ञेया प्रभवन्ति विदेहजाः । अङ्गदेशोद्भवास्तीक्ष्णाः सहजास्ते दृढास्तथा । वेगवन्तस्तथा तीक्ष्णामध्यमग्रामसम्भवाः । असारलघवस्तीक्ष्णाश्चेदिदेशसमुद्भवाः । सहग्रामोद्भवाः खड्गाः सुतीक्ष्णालघवस्तथा । निर्वला निर्मला खड्गावीरदेशसमुद्भवाः । कालञ्जराभारसहास्तेषां वक्ष्यामि लक्षणम् । शतार्द्धमङ्गुलानां तु श्रेष्ठः खड्गः प्रकीर्त्तितः । तदधोमध्यसंज्ञाभाक् ततोहीनं न धारयेत् । प्रमाणाभ्यधिकं देव ! छिन्नवंशन्तथैव च । दीर्घः सुमधुरःशब्दोयस्य खड्गस्य भार्गव !॥ किङ्किणीसदृशस्तस्य धारणम् श्रेष्ठमुच्यते । खड्गः पत्रपलाशाग्रोमण्डलास्यश्च शस्यते । करवीरपलाशाग्रसदृशश्च विशेषतः । महीघृतसगन्धश्च पद्मोत्पलसुगन्धिकः । वर्णतश्चोत्पलाकारः सवर्णो गगनस्य च । समाङ्गुलस्थाः शस्यन्ते व्रणाः खड्गेषु भार्गव ! । श्रीवृक्षपर्वताकारवंशवस्तनिभाश्च ये । मङ्गल्यानां तथान्येषां सदृशा ये च भार्गव ! । काकोलूकार्कवन्ध्याभा विषमाङ्गुलिसंस्थिताः । वंशानुगाः प्रभूताश्च न प्रशस्ता कदाचन । खड्गे न पश्येद्वदनं वृथा न वृणुयादमुम् । न चास्य कथयेन्मूल्यं जातिं देशं कथञ्चन । उत्सृष्टो न स्पृशेत् खड्गं निशि कुर्याच्च शीर्षके । दिवा च पूजयदेनं गन्धमाल्यादि सम्पदा । खड्गं प्रशस्तं मणिहेमचित्रं कोशे सदा चन्दनचर्च्चयाढ्यम् । संस्थापयेद्भूमिपतिः प्रयत्नान् यतेत चेह स्वशरीरवच्च" विष्णुध० । देवीपु० । "खड्गस्य लक्षणं वक्ष्ये त्रिशिखस्य तु सुन्दरि ! । नान्यशस्त्रोद्भवं कार्यं मृदुलोहमयन्तथा । स्फुटितं खण्डितं ह्रस्वं सव्रणं साधितं तथा । मृदुलोहेनचारभ्य सन्धितो मरणं भवेत् । सव्रणेनापि हृद्रोगी रेखायां पातकी भवेत् । भार्य्या माता तथा पुत्रो म्रियते खण्डितेन च । ह्रस्वेन लाघवं लोके दीर्घतापि ह्यसिद्विदा । अन्यशस्त्रोद्भवेनापि संभवेन्मरणम् ध्रुवम् । पञ्चाशदङ्गुलं खड्गं त्रिशिखञ्च सुरेश्वरि । ईदृशङ्कारयेत्खड्गमाशु सिद्धिफलप्रदम्" । अस्यते क्षिप्यते अस-इन् । २श्वासे "तिस्रः पत्न्योऽसिपथान् कल्पयन्त्यश्वस्य सूचीभिः" कात्या० २०।७।१ । "असेः श्वासस्य पथः मार्गान्" कर्क० त्रि० । ४क्षिप्ते असगण्डः । [हेम० ।

असिक न० असि-संज्ञायां कन् । अधरचिवुकयोर्मध्यभागे-

असिक्नी स्त्री सो-क्त सिता केशादौ शुभ्रा जरती तद्भिन्ना अवृद्धा क्नादेशः ङीप् च । अन्तःपुरचारिण्यामवृद्धायां १प्रेष्यायाम्, २नदीभेदे च । ३रात्रौ निरु० तस्याश्च सूर्य्यतेजःशून्यतया असितत्वात् तथात्वम् "त्वचमसिक्नीं भूमनो दिवस्परि" ९।७३।५। "त्वद्भिया विशआयन्नसिक्नीरसमानाः" ऋ० ७।५।३ । असिक्नीरसितवर्णा राजस्यः" भा० वीरस्य प्रजापतेः ४कन्याभेदे । असिक्नीमावहत् पत्नीं वीवरणस्य प्रजापतेः" इति हरि० ३अ० । "छन्दसि क्नमेके" वार्त्ति० उक्तेः छन्दस्येवायं क्नादेशः लोके तु क्वचित् । "असिक्नी स्यादवृद्धायामित्यमरः" ।

असिगण्ड पु० असिः क्षिप्तोगण्डो यत्र । गण्डोपधाने ।

असिजीविन् पु० असिना तद्व्यापारेण जीवति जीव-णिनि । शस्त्रव्यापारेण युद्धादिनाजीविकावति विप्रस्य तथात्वे निन्द्यत्वम् "असिजीवी मसीजीवी काण्ड पृष्ठश्च धावक" इत्युक्तेः ।

असित पु० सितः शुभ्रः विरोधे न०त० । १शुभ्रवर्णभिन्ने तद्विरुद्धे कृष्णवर्णे । २तद्वति त्रि० । ३कृष्णपक्षे पु० । ४नीलोषधौ अन्तःपुरचारिण्यामवृद्धायां ५प्रेष्यायाञ्च स्त्री ङीप् कृष्णवर्णपरतया क्नश्च असिक्नीत्येव । "असितगिरिनिभं स्यात् कज्जलं सिन्धुपात्रम्,, पुष्पदन्तः "तन्तुमवव्ययन्नसितम्" ऋ० ४,१३,४, ५यमुनायां तस्याः कृष्णवर्णत्वात् तथात्वम्